

POSTĘPOWANIE NOTARIALNE W KODEKSIE SPÓŁEK HANDLOWYCH

Rafał Wrzeczonek

BIBLIOTEKA NOTARIUSZA

---

2. WYDANIE

POSTĘPOWANIE NOTARIALNE W KODEKSIE SPÓŁEK HANDLOWYCH

Rafał Wrzecień

BIBLIOTEKA NOTARIUSZA

2. WYDANIE

Stan prawny na 30 września 2022 r.

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Rybczyńska

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-934-7
2. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział 1	
Rola notariusza przy dokonywaniu czynności notarialnych	15
1. Obowiązki notariusza w postępowaniu notarialnym.....	15
1.1. Obowiązek starannego działania.....	17
1.1.1. Obowiązek starannego prowadzenia postępowania notarialnego	17
1.1.2. Obowiązek zabezpieczenia praw i innych (słusznych) interesów strony oraz osób uczestniczących w czynności	21
1.1.3. Obowiązek udzielania stronom niezbędnych wyjaśnień dotyczących dokonywanej czynności notarialnej.....	23
1.2. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej	27
1.3. Bezstronność	29
2. Obowiązki notariusza przy sporządzaniu dokumentu notarialnego	33
2.1. Obowiązek przejrzystego i zrozumiałego tworzenia dokumentu	33
2.2. Obowiązek starannej analizy dokumentów stanowiących podstawę dokonania czynności notarialnej	35

Rozdział 2

Charakter prawny czynności notarialnych	43
1. Wybrane zagadnienia terminologiczne ustawy – Prawo o notariacie	43
2. Pojęcie czynności notarialnej	46
2.1. „Czynność notarialna” w nauce prawa cywilnego	46
2.2. Czynność notarialna – próba sformułowania definicji	50

Rozdział 3**Sporządzenie aktu notarialnego w Kodeksie spółek handlowych** .....

.....	65
1. Wprowadzenie	65
2. Obowiązek zachowania formy aktu notarialnego wynikający z Kodeksu spółek handlowych (wybrane problemy)	68
2.1. Problematyka stosowania skrótów firm (nazw) w umowach i statutach spółek.....	68
2.2. „Historyczne” postanowienia umów i statutów spółek	78
2.3. Odmowa dokonania czynności notarialnej przy niektórych postanowieniach umowy spółki komandytowej	87
2.4. Przystąpienie nowego komplementariusza do spółki komandytowo-akcyjnej	95
3. Obowiązek zachowania formy aktu notarialnego wynikający z przepisów o wkładach wnoszonych do spółki – spółka jawna i partnerska	100
4. Forma aktu notarialnego dla przedwstępnej umowy spółki handlowej	108

Rozdział 4**Sporządzenie poświadczenia własnoręczności podpisu**

w Kodeksie spółek handlowych	113
1. Wprowadzenie	113
2. Podpis jako przedmiot poświadczenia notarialnego	115
3. Obowiązek notarialnego poświadczenia podpisu wynikający z Kodeksu spółek handlowych	122

3.1. Zgłoszenie sprzeciwu przez komplementariusza w spółce komandytowo-akcyjnej wobec pozbawienia go prawa do reprezentacji	122
3.2. Zbycie udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością	126
3.2.1. Notarialne poświadczenie podpisu pod umową zbycia (sprzedaży) udziału	126
3.2.2. Zgoda spółki na sprzedaż udziału	131
3.2.3. Dopuszczalność odmowy sporządzenia przez notariusza poświadczenia własnoręczności podpisów pod umową zbycia (sprzedaży) udziału w braku wymaganej zgody spółki	133
4. Obowiązek notarialnego poświadczenia podpisu wynikający z przepisów dotyczących przedmiotu czynności prawnej – wniesienie wkładu w postaci przedsiębiorstwa do spółki jawnej lub partnerskiej	137

Rozdział 5

Spisanie protokołu notarialnego dokumentującego uchwały zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia)

oraz zarządu	141
1. Wprowadzenie	141
2. Protokołowanie obrad zgromadzenia w prawie spółek	146
2.1. Prawidłowość zwołania zgromadzenia wspólników	146
2.2. Dopuszczenie do uczestnictwa w obradach zgromadzenia – weryfikacja listy obecności i pełnomocnictw	151
2.3. Wykonywanie prawa głosu na zgromadzeniu przez łącznie działających przedstawicieli organu osoby prawnej	166
2.4. Ingerencja notariusza w przebieg zgromadzenia i w treść podejmowanych uchwał	171
2.5. Akcjonariusz biorący udział w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej a czynność notarialna spisania protokołu	173
3. Obowiązek protokołowania uchwał organów spółek	177

3.1. Uchwała walnego zgromadzenia spółki akcyjnej	177
3.2. Uchwała zgromadzenia w przedmiocie zmiany umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	178
3.3. Uchwały zarządów spółek kapitałowych	180
3.3.1. Uchwała zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o obniżeniu kapitału zakładowego w trybie art. 199 § 5 k.s.h.	180
3.3.2. Uchwała zarządu spółki akcyjnej w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego w ramach kapitału docelowego	183
4. Specyfika protokołu notarialnego jako dokumentu urzędowego	187
4.1. Spisanie protokołu czy sporządzenie protokołu (na gruncie Kodeksu spółek handlowych)	187
4.2. Charakter urzędowy protokołu z obrad zgromadzenia	192
4.3. Załącznik do protokołu notarialnego	197
5. Postępowanie notarialne przy dokonywaniu czynności spisania protokołu z obrad zgromadzenia.....	199

Rozdział 6

Sądowa kontrola czynności notarialnych z zakresu

prawa spółek	205
1. Wprowadzenie	205
2. Sąd rejestrowy	205
2.1. Zakres badania treści czynności notarialnych przez sąd rejestrowy.....	209
2.1.1. Badanie zgodności treści czynności notarialnych z normami imperatywnymi, dyspozytywnymi oraz z postanowieniami umowy (statutu) spółki.....	209
2.1.2. „Drobne uchybienia”	220
2.2. Rola sądu rejestrowego jako instytucji badającej formę notarialną w zakresie prawa spółek	230

Zakończenie	237
--------------------------	-----

Bibliografia	241
---------------------------	-----

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.h. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1467 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- pr. kon. – ustawa z 25.06.2015 r. – Prawo konsularne (Dz.U. z 2021 r. poz. 823 ze zm.)
- pr. not. – ustawa z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1799)
- ustawa o KRS – ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2022 r. poz. 1683 ze zm.)

Inne

- Biul. SN – Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
- Dz.U. – Dziennik Ustaw
- GSP – Gdańskie Studia Prawnicze
- KPP – Kwartalnik Prawa Prywatnego
- Legalis – System Informacji Prawnej Legalis
- LEX – System Informacji Prawnej LEX
- M. Praw. – Monitor Prawniczy
- NP – Nowe Prawo

NPN	-	Nowy Przegląd Notarialny
NSA	-	Naczelny Sąd Administracyjny
ONSA WSA	-	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSA	-	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNC	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNC-ZD	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNP	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OTK-A	-	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiP	-	Państwo i Prawo
PN	-	Przegląd Notarialny
PPH	-	Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Spółek	-	Prawo Spółek
Prok. i Pr.	-	Prokuratura i Prawo
PS	-	Przegląd Sądowy
PUG	-	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
SA	-	sąd apelacyjny
SN	-	Sąd Najwyższy
St. Praw.	-	Studia Prawnicze
TK	-	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	-	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
Zb. Urz.	-	Zbiór Urzędowy Orzeczeń Sądu Najwyższego

WSTĘP

Począwszy od 1.01.2001 r., a więc od dnia wejścia w życie ustawy z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1467 ze zm.), ustawodawca powierza notariuszom dokonywanie nowych czynności notarialnych (np. początkowo – regulacje w zakresie spółki komandytowo-akcyjnej). W ten sposób ustawodawca zwiększył w stosunku do poprzedniej regulacji prawnej w tym zakresie – rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.) – liczbę obligatoryjnie dokonywanych czynności notarialnych wynikających z treści przepisów Kodeksu spółek handlowych¹. Część ustawowych rozwiązań do dziś budzi jednak wątpliwości w kontekście dokonywanych czynności z udziałem notariusza.

Przydatność kompleksowej analizy tej tematyki nie powinna budzić wątpliwości, wszak wypowiedzi doktryny są pełne rozbieżności. Poruszone zagadnienia stanowią jednak nie tylko kwestie o charakterze wyłącznie doktrynalnym, lecz mają również istotne znaczenie praktyczne i dlatego powołane zostaną stosowne orzecznictwo sądowe oraz wyniki przeprowadzonych badań dogmatycznych. Regulacja materii dotyczącej czynności notarialnych w Kodeksie spółek handlowych skłania do przyjrzenia się tej tematyce.

---

¹ Ponadto na mocy ustawy z 19.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1655 ze zm.) notariusze zyskali także możliwość prowadzenia rejestru akcjonariuszy dla prostych spółek akcyjnych (art. 300³¹ k.s.h.).

Celem niniejszej publikacji jest zwrócenie szczególnej uwagi na rolę oraz doniosłość postępowania notarialnego przy czynnościach notarialnych wynikających z Kodeksu spółek handlowych.

W pracy uwypuklono walory oraz specyfikę postępowania notarialnego przy dokonywaniu przez notariusza czynności sporządzenia aktu notarialnego, poświadczeń własnoręczności podpisów oraz notarialnego protokołu dokumentującego uchwały organów spółek kapitałowych. Analizę w powyższym zakresie prowadzono przy zastosowaniu zasadniczego podziału wyróżnionych form notarialnych (przyjmując jako kryterium źródło ich pochodzenia) na te, których zastosowanie ustawodawca przewidział bezpośrednio w przepisach Kodeksu spółek handlowych, oraz na te, których obowiązek zachowania warunkowany jest przedmiotem czynności prawnych objętych daną formą notarialną.

Przy analizie zagadnień poruszanych w niniejszej rozprawie przyjęto jako punkt wyjścia ustawowe obowiązki notariusza. Notariusz, dokonując czynności notarialnej, czuwa przede wszystkim nad należyтым zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron oraz innych podmiotów, wobec których może ona powodować skutki prawne (art. 80 § 2 ustawy z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie, Dz.U. z 2022 r. poz. 1799). W tym celu prawodawca wyposaża notariusza w odpowiednie narzędzia ustawowe, jak choćby obowiązek odmowy dokonania czynności notarialnej sprzecznej z prawem w szerokim tego słowa znaczeniu. Konsekwencją tego jest konieczność wnikliwej analizy przez notariusza nie tylko dokumentów służących prawidłowemu dokonaniu czynności, lecz również zamiaru jej stron. Wszystko po to, aby w sposób prawidłowy dokonać czynności objętej formą notarialną.

W pracy przyjęto założenia czynnego udziału notariusza w postępowaniu notarialnym zmierzającym do dokonywania każdej czynności notarialnej w prawie spółek, w tym także przy sporządzaniu poświadczeń własnoręczności podpisu oraz protokołowaniu zgromadzeń wspólników (akcjonariuszy). Celem pracy jest więc także potwierdzenie tezy, że ustawodawca, wprowadzając uczestnictwo notariusza przy niektórych czynnościach przewidzianych w Kodeksie spółek handlowych, powierza mu jednocześnie sprawowanie funkcji ochronnej. Prawodawca zapewnia

w ten sposób bezpieczeństwo obrotu. Notariusz, dokonujący czynności notarialnej spisania protokołu notarialnego z obrad zgromadzenia, nie może być traktowany jako protokolant, którego obowiązkiem jest wyłącznie wiernie i szczegółowe przedstawienie i opisanie zdarzeń mających miejsce na zgromadzeniu.

Zamiar stron danej czynności z zakresu prawa spółek wyrażony zostaje w dokumencie sporządzanym przez notariusza. Dzieje się tak po przeprowadzeniu postępowania notarialnego, w tym dogłębnej analizy prowadzonej przez notariusza w aspekcie aktualnego stanu prawnego. Sporządzony z danej czynności dokument, mając charakter urzędowy (art. 2 § 2 pr. not.), podlega nadto szczegółowemu badaniu przez sąd rejestrowy – jako podmiot kontrolujący. Kwestie będące przedmiotem ostatniej części pracy mają więc na celu przede wszystkim wskazanie, że powierzone notariuszowi przez państwo zadania oraz wyposażenie go w szczególne, w porównaniu z innymi wolnymi zawodami prawniczymi, przywileje gwarantują prawidłowe wykonywanie zleconych zadań, czemu służą odpowiednie kontrole. Wszystko po to, aby dążyć do zabezpieczenia w sposób właściwy interesów stron oraz samego obrotu cywilnoprawnego i gospodarczego.

Pierwsze wydanie niniejszej publikacji (2013 r.) powstało na podstawie rozprawy doktorskiej *Czynności notarialne w Kodeksie spółek handlowych*, której promotorem był Pan prof. dr hab. Zbigniew Kuniewicz, zaś recenzentami byli Pan prof. dr hab. Antoni Witosz oraz Pan prof. dr hab. Stanisław Czepita. Jej obecne wydanie stanowi aktualizację poruszanych w niej zagadnień.

Rozdział 1

ROLA NOTARIUSZA PRZY DOKONYWANIU CZYNNOŚCI NOTARIALNYCH

1. Obowiązki notariusza w postępowaniu notarialnym

Szczególna pozycja ustrojowo-prawna notariusza¹ nakłada na niego wiele obowiązków kreujących ją w aspekcie dokonywania czynności notarialnych. Obowiązki te wypływają przede wszystkim z postanowień obowiązującej ustawy – Prawo o notariacie. Mogą mieć one swe źródło także w rozlicznych przepisach prawa materialnego właściwych dla danej czynności. Powyższy podział źródeł obowiązków notariusza przy dokonywaniu czynności służbowych wskazuje na złożoność zagadnień prawnych odnoszących się nie tylko do sfery tzw. wymogów formalnych dokumentu notarialnego, ale i do treści w nim zawartej.

Prawodawca zauważa doniosłą rolę, jaką odgrywa notariusz, dokonując czynności notarialnych, czego konsekwencją jest wyraźna tendencja przejawiająca się w powierzaniu mu coraz to większej liczby zadań, co prowadzi do poszerzania obowiązku zachowania formy notarialnej w wielu nowych rozwiązaniach jurydycznych. Przykładem powyższego może być choćby Kodeks spółek handlowych wprowadzający powinność zachowania formy aktu notarialnego przy zawieraniu nowego

---

¹ M. Kuryłowicz, *Etyczne podstawy notariatu*, „Rejent” 2001/5, s. 101.

rodzaju umowy (w stosunku do dotychczasowych uregulowań) spółek osobowych, takich jak spółka komandytowa (art. 106 k.s.h.) czy spółka komandytowo-akcyjna (art. 131 k.s.h.), jak również przy czynnościach dokonywanych pomiędzy jedynym wspólnikiem będącym jednocześnie jedynym członkiem zarządu a reprezentowaną przez niego spółką (art. 210 § 2 k.s.h.). Ostatni z podanych przykładów analogicznie dotyczy również prostej spółki akcyjnej (art. 300⁶⁷ § 3 k.s.h.) oraz spółki akcyjnej (art. 379 § 2 k.s.h.).

W trakcie czynności notarialnej polegającej na sporządzeniu aktu notarialnego notariusz jawi się jako operator prawa, który przez właściwe dokonywanie powierzonych mu czynności zapobiega sporom, zachowując przy tym zdolność do uczestnictwa w ich rozstrzygnięciu na drodze pozasądowej. Zdolność ta odróżnia notariuszy od pozostałych zawodów prawniczych (przede wszystkim adwokatów, radców prawnych).

Ustawodawca, tworząc zróżnicowane formy notarialne, wymusza na notariuszu konieczność zachowania aktywnej postawy przy dokonywaniu czynności sporządzenia aktu notarialnego, często wykraczającej również poza zwykłe przyjmowanie oświadczeń. Ściśle wiąże się z tym gwarancja porządku prawnego (umownego), charakteryzującego się dążeniem do zachowania pomiędzy stronami „równowagi” i ochrony konsumenta.

Szczególne funkcje, jaką spełnia notariusz jako gwarant pewności w toku postępowania notarialnego, zabezpieczona jest przez ustawę – Prawo o notariacie, w której prawodawca nakłada na niego wiele omówionych poniżej powinności, takich jak np.: obowiązek starannego działania, obowiązek udzielania niezbędnych wyjaśnień dotyczących dokonywanej czynności notarialnej, obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej czy bezstronności.

1.1. Obowiązek starannego działania

1.1.1. Obowiązek starannego prowadzenia postępowania notarialnego

Do zakresu szeroko rozumianej szczególnej staranności notariusza należą:

- 1) dokonanie czynności notarialnej zgodnie z prawem (art. 2 § 2 pr. not.);
- 2) obowiązek czuwania nad należyтым zabezpieczeniem praw i słusznych interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne (art. 80 § 2 pr. not.);
- 3) obowiązek udzielenia stronom niezbędnych wyjaśnień dotyczących dokonywanej czynności notarialnej (art. 80 § 3 pr. not.);
- 4) zakaz dokonywania czynności notarialnych sprzecznych z prawem (art. 81 pr. not.);
- 5) obowiązek zachowania bezstronności (art. 84 pr. not.).

Sprostanie przez notariusza powyższymi obowiązkami stanowi pełne – właściwe – dochowanie staranności w trakcie powierzonych mu czynności. Zasadne w tym miejscu jest zadanie pytania: czy obowiązek zachowania szczególnej staranności, wywodzony z brzmienia art. 49 pr. not., odnosi się bezpośrednio wyłącznie do czynności notarialnej jako końcowego efektu wysiłku intelektualnego?

O ile przepisy art. 2 § 2 oraz art. 84 pr. not. stanowią wprost o „czynnościach notarialnych”, to art. 49 pr. not. dotyczy staranności przy „wykonywaniu czynności notarialnych”. Natomiast w art. 80 § 2 i 3 oraz art. 81 pr. not. prawodawca wskazuje na „dokonywanie czynności notarialnej”. Wyłania się więc kwestia rozumienia pojęcia czynności notarialnej z punktu widzenia wymogu staranności notariusza.

W świetle aktualnych unormowań „czynność notarialna” pozostaje rezultatem określonej czynności podjętej przez notariusza, w zakresie jego kompetencji. Pojęcie to nie obejmuje swym zakresem samego jej przebiegu, zwanego postępowaniem notarialnym. Postępowanie notarialne to kompleks czynności podjętych przez notariusza – realizacja

kompetencji upoważniających go do nadania czynnościom i oświadczeniom właściwej formy oraz do ich udokumentowania.

Zachowanie przesłanek czynności notarialnej, od których zależy ocena aktu notarialnego jako dokumentu urzędowego, z całą pewnością nie wychodzi poza granice należytej staranności zawodowej notariusza. Jej zakres jest bowiem znacznie szerszy, obejmuje wszakże zachowanie notariusza przy „dokonywaniu” bądź inaczej – „wykonywaniu” – czynności notarialnej.

Nie sposób w tym miejscu pominąć, przez wzgląd na jego uniwersalność, aktualnego również współcześnie, niezwykle trafnego ujęcia roli notariusza prezentowanego przez W.L. Jaworskiego. Według tego autora, notariusz „przez to, że ma wybrać, jaką jest właściwie wola stron, wpływa na sam ten materiał, na jego powstawanie, a gdy raz cel stron prawniczo ustalił, przechodzi myślą wszystkie możliwe zarzuty, których nie byłby w stanie uchwycić, gdyby nie miał życiowego doświadczenia. (...) Notariusz musi mieć znajomość życia nie tylko ze względów interpretacyjnych, ale także – w przeważającej mierze – dlatego, że on na tworzenie się tego życia wpływa”².

Z powyższego H. Nowara-Bacz³ wywodzi zasadnicze elementy tzw. postępowania notarialnego, prezentując je w następującej kolejności:

- 1) zgłoszenie przez strony zamiaru dokonania czynności notarialnej;
- 2) zapoznanie się przez notariusza z wolą stron oraz efektem gospodarczym i skutkami prawnymi, jakie strony dzięki tej czynności zamierzają osiągnąć;
- 3) ustalenie stanu faktycznego i sytuacji prawnej stron;
- 4) podjęcie przez notariusza decyzji co do dopuszczalności przedsięwziętej przez strony czynności;
- 5) zestawienie wydanych w danej dziedzinie i nieuchylonych przepisów prawnych;
- 6) dokonanie wykładni zestawionych przepisów prawnych;

² W.L. Jaworski, *Reforma notarjatu*, Kraków 1929, s. 20.

³ H. Nowara-Bacz, *Forma aktu notarialnego*, Kraków 1996, s. 59.

- 7) akt subsumpcji stwierdzonej sytuacji faktycznej;
- 8) dokonanie czynności notarialnej.

Przedstawiona powyżej kolejność czynności składających się na postępowanie notarialne może jednak budzić wątpliwości. Zostanie to poniżej przedstawione na przykładzie czynności sporządzenia aktu notarialnego, obejmującego akt założycielski spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, z uwzględnieniem powyższej procedury.

Zarówno zgłoszenie przez stronę zamiaru dokonania czynności notarialnej, jak i zapoznanie się przez notariusza z wolą strony oraz efektem gospodarczym i skutkami prawnymi, jakie dzięki czynności zamierza osiągnąć, to efekt czynności rozpoczętego postępowania notarialnego – pierwszy kontakt notariusza z klientem w sprawie. Stanowi on asumpt do przejścia ku dalszym etapom postępowania. Przedmiotem kolejnego etapu jest ustalenie stanu faktycznego i sytuacji prawnej strony. Polega on na gromadzeniu przez notariusza jak największej liczby informacji związanych z planowaną czynnością notarialną. Będzie to choćby ustalenie, czy strona posiada zdolność do czynności prawnych, a w przypadku gdy stroną jest inna spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – czy nie jest to podmiot jednoosobowy.

Kolejne fazy postępowania notarialnego winny polegać na zestawieniu przepisów w sprawie oraz ich wykładni. Przedmiotem refleksji notariusza staną się wówczas obowiązujące odpowiednie przepisy Kodeksu spółek handlowych. Zamykając kolejno wcześniej wyszczególnione etapy, notariusz ma obowiązek podjąć właściwą decyzję co do dokonania czynności notarialnej. Decyzję tę podejmie dopiero po powzięciu stosownych działań prowadzących do stwierdzenia ewentualnej zgodności z prawem planowanej czynności, a mianowicie po zestawieniu i egzegezie przepisów prawnych w sprawie. W istocie przecież jednym z najważniejszych obowiązków notariusza jest odmowa dokonania czynności sprzecznej z prawem (art. 81 pr. not.)⁴. Skoro stoi on na straży bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego, to powinien podjąć właściwą decyzję

---

⁴ Szerzej na temat odmowy dokonania czynności przez notariusza zob.: J. Sawarzyński [w:] *Prawo o notariacie. Komentarz*, red. A.J. Szereda, Warszawa 2022, komentarz do

w przedmiocie odmowy dokonania czynności notarialnej z uwagi na jej niezgodność z prawem przed ustaleniem aktualnego stanu prawnego⁵. Są to wystarczające powody stanowiące podstawę zamiany kolejności następujących po sobie etapów postępowania notarialnego prezentowanego przez H. Nowarę-Bacz. Elementy kończące postępowanie, tj. akt subsumpcji oraz dokonanie czynności notarialnej, pozostają oczywiste i klarowne. Pierwszy z nich sprowadza się w zasadzie do sporządzenia projektu aktu założycielskiego. Notariusz, opracowując projekt, zobowiązany jest do ścisłej współpracy ze stroną w zakresie ustalenia jego ostatecznej treści. Etapem kończącym postępowanie notarialne jest odczytanie treści projektu, jej przyjęcie oraz złożenie podpisów przez stronę oraz notariusza pod sporządzonym dokumentem.

Jak wynika z powyższego, obowiązek starannego działania notariusza dotyczy również treści czynności prawnej udokumentowanej aktem notarialnym. Przedmiot szczególnej analizy notariusza stanowią przede wszystkim niestandardowe przypadki, co nie jest jednoznaczne z brakiem poświęcenia uwagi innym – typowym (standardowym) – czynnościom notarialnym czy też ich treściom. Zakres staranności zawodowej notariusza przy dokonywaniu czynności służbowych nie tylko obejmuje liczne wymogi formalne wynikające z ustawy – Prawo o notariacie oraz treści dokumentu, ale dotyczy również całości kształtu zachowania notariusza w trakcie postępowania notarialnego. Sama czynność notarialna, będąca efektem zamkniętego postępowania notarialnego, pozostaje jedynie gwarancją zastosowania odpowiednich prawem przewidzianych wymogów w zakresie formy i treści dokumentu urzędowego. Fakt ten nie jest jednoznaczny z uczynieniem przez notariusza zadość również innym obowiązkom przewidzianym przepisami szczególnymi, których zaniechanie prowadzić może do postawienia notariuszowi uzasadnio-

---

art. 81; tenże, *Podstawy odmowy dokonania czynności notarialnej*, Poznań 2021, s. 79 i n.; M.A. Nowocien [w:] *Notariat. Czynności notarialne*, red. A.J. Szereda, Warszawa 2021, s. 331–357; tenże, *Odmowa dokonania czynności notarialnej i jej zaskarżenie*, Warszawa 2018, s. 73–190; wyrok SN z 17.12.2020 r., III CSK 152/18, LEX nr 3093795; wyrok SN z 7.11.1997 r., II CKN 420/97, OSNC 1998/5, poz. 76, s. 19; uchwała SN z 1.06.2007 r., III CZP 42/07, OSNC 2008/7–8, poz. 75; uchwała SN z 1.06.2007 r., III CZP 41/07, OSNC 2008/7–8, poz. 77.

⁵ Tak uchwała SN z 1.06.2007 r., III CZP 38/07, OSNC 2008/7–8, poz. 76.

nego zarzutu – braku dochowania staranności zawodowej. Przykładem może być zaniechanie obowiązku sprawdzenia, czy strona będąca spółką z ograniczoną odpowiedzialnością zawiązująca jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością nie pozostaje podmiotem jednoosobowym. Powodem tego może okazać się nieprawidłowa analiza przedkładanego do czynności odpisu z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego strony oraz aktualnego tekstu jednolitego umowy spółki (aktu założycielskiego).

1.1.2. Obowiązek zabezpieczenia praw i innych (słusznych) interesów strony oraz osób uczestniczących w czynności

Notariusz dokonujący czynności notarialnej zobowiązany jest do zabezpieczenia nie tylko praw uczestników czynności, ale również interesów osób, dla których czynność może powodować skutki prawne. Dotyczy to każdej czynności notarialnej⁶. Jednakże swoisty zakres obowiązków przy czynności notarialnej spisania protokołu z obrad zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) przyczynia się do jej wyróżnienia spośród pozostałych czynności notarialnych.

Zgodnie z treścią art. 80 § 2 pr. not., przy dokonywaniu czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słusznych interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne. W treści powyższego przepisu art. 80 § 2 pr. not. **ustawodawca posługuje się nieostrymi terminami „strona czynności” oraz „inne osoby”**. Jaki jest zakres znaczeniowy tych pojęć w kontekście omawianej czynności spisania protokołu?

---

⁶ R. Szytk, *Zabezpieczenie praw i słusznych interesów stron oraz innych osób czynności notarialnej*, „Rejent” 2001/5, s. 206; A. Oleszko, *Glosa do postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Rzeszowie z 29.11.1991 r.*, I Cz 254/91, „Rejent” 1991/5, s. 175.

Piśmiennictwo⁷ nie jest jednoznaczne w tej kwestii. Do zakresu znaczeniowego pojęcia strony czynności notarialnej A. Kucharski zalicza m.in. „przewodniczących zgromadzeń, których oświadczenia są protokołowane przez notariusza, osoby żądające od notariusza zaprotokołowania przebiegu pewnych czynności lub zdarzeń, których żądanie zostało zaprotokołowane, a następnie podpisują one protokół notarialny”⁸. Natomiast R. Dor⁹ uważa, że przy spisywaniu protokołu nie ma stron, są bowiem wyłącznie uczestnicy czynności. Kręgu „innych osób” nie sposób jednoznacznie określić z uwagi na bardzo szerokie znaczenie tego pojęcia.

Przyjąć można, że **stroną czynności notarialnej polegającej na spisaniu protokołu z obrad zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) jest spółka, której czynność dotyczy, a której organ działający na protokołowanym przez notariusza zgromadzeniu podejmuje uchwały**¹⁰. Do kręgu „innych osób” w rozumieniu art. 80 § 2 pr. not. zaliczyć należy wówczas: wspólników (udziałowców), akcjonariuszy, członków zarządu i rady nadzorczej, zastawników, użytkowników, wierzycieli itd.¹¹ Przy omawianej czynności, w kontekście art. 80 § 2 pr. not.,

⁷ Zob. np. A. Oleszko, *Prawo o notariacie. Komentarz*, t. I, *Ustrój notariatu*, Warszawa 2016, s. 152–156; A. Kucharski, *Pojęcie „strony” w Prawie o notariacie*, NPN 2005/4, s. 19; R. Dor, *Kodeks spółek handlowych w aspekcie praktyki notarialnej*, NPN 2002/1, s. 13.

⁸ A. Kucharski, *Pojęcie „strony”...*, s. 19.

⁹ R. Dor, *Kodeks spółek handlowych w aspekcie...*, s. 13.

¹⁰ H. Nowara-Bacz [w:] *Notariat. Czynności notarialne*, red. A.J. Szereda, Warszawa 2021, s. 150, nb 52, na tej podstawie niesłusznie podaje w wątpliwość kwalifikację spółki (z o.o., P.S.A., S.A., S.K.A.) jako „strony czynności notarialnej” spisania protokołu z obrad zgromadzenia wspólników czy walnego zgromadzenia (art. 104 § 1, 3 pr. not.), całkowicie przy tym pomijając jednoznaczność tego stanowiska wyrażanego przez autora nie tylko w tym miejscu, lecz także w rozdziale 5 pkt 2.5 oraz w: R. Wrzecień, *Czynności notarialne w prawie spółek*, Warszawa 2008, s. 122–123. Autor kwalifikuje spółkę (sp. z o.o., P.S.A., S.A., S.K.A.) jako „stronę czynności notarialnej” polegającej na spisaniu protokołu (art. 104 § 1, 3 pr. not.).

¹¹ H. Nowara-Bacz na podstawie tego stwierdzenia stanowiącego interpretację art. 80 § 2 pr. not. (zaprezentowanego także w: R. Wrzecień, *Czynności notarialne...*, 2008, s. 122–123) błędnie wywiodła o utożsamianiu pojęć „uczestnik zgromadzenia” i „osoby biorące udział w czynności notarialnej” spisania protokołu z obrad zgromadzenia wspólników czy walnego zgromadzenia (zob. H. Nowara-Bacz [w:] *Notariat. Czynności notarialne...*, s. 152, nb 56). Autorka pominęła zasadniczy kontekst prawodawczego w tym miejscu wywodu, a więc interpretacji wyłącznie art. 80 § 2 pr. not. H. Nowara-Bacz

nie ma głębszego znaczenia, kogo określi się jako „stronę” omawianej czynności notarialnej, a kogo jako „inną osobę”, wszakże notariusz zobowiązany jest do zabezpieczenia nie tylko interesów stron, ale również innych osób, dla których dokonywana czynność może powodować skutki prawne (osoby trzecie). Traktowanie poszczególnych osób bądź jako „strony” omawianej czynności notarialnej, bądź jako „innej osoby” w rozumieniu przepisu art. 80 § 2 pr. not. nie ma *de facto* praktycznego znaczenia w kontekście zabezpieczenia przez notariusza ich interesów. Zobowiązany jest on bowiem dbać o interesy wszystkich tych osób.

Naruszenie przez notariusza spoczywających na nim obowiązków wynikać może z podejmowania działań wbrew przepisom regulującym prowadzenie obrad zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia) określonym w Kodeksie spółek handlowych oraz w wewnętrznych przepisach danego podmiotu.

1.1.3. Obowiązek udzielania stronom niezbędnych wyjaśnień dotyczących dokonywanej czynności notarialnej

Podczas sporządzania aktu notarialnego notariusz powinien przybrać pozycję głównego regulatora sfery obrotu gospodarczego i bezpieczeń-

---

nie doszłaby zatem do błędnego wniosku, gdyby dostrzegła, że powyższe stanowisko R. Wrzecionek wyraża, podejmując próbę kwalifikacji: (1) spółki, której czynność spisania protokołu z obrad zgromadzenia dotyczy oraz (2) wspólników, (3) akcjonariuszy, (4) członków zarządu, (5) członków rady nadzorczej, (6) zastawników, (7) użytkowników itd. do kategorii podmiotów wskazanych w art. 80 § 2 pr. not. (w treści którego przewidziano wyłączenie pojęcie „strona czynności” oraz „inne osoby, dla których dokonywana czynność może powodować skutki prawne”).

Dodatkowo należy zauważyć, że R. Wrzecionek w różnych miejscach podkreśla odrębność pojęć „uczestnik zgromadzenia” od „osoba biorąca udział w czynności notarialnej”, a wywody w tym zakresie zyskują na znaczeniu szczególnie w kontekście udziału w zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej (zob. też rozdział 5 pkt 2.5 oraz np. R. Wrzecionek, *Uczestnictwo akcjonariusza w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej a czynność notarialna spisania protokołu – zagadnienia wybrane*, PPH 2014/3, s. 51).

stwa prawnego umawiających się stron. W ten sposób zajmuje miejsce w systemie, w którym kontrolowanym przez państwo operatorom pozostawia się troskę o regulację pewnych rodzajów działalności. Notariusze w imieniu państwa, którego pieczęci używają, realizują wchodzącą w zakres interesu ogólnego misję redagowania umów, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa prawnego stron czynności. Rola (postawa) notariusza przy dokonywaniu czynności notarialnych – sporządzaniu aktów notarialnych – zarówno w sensie prawnym, jak i społecznym jest nie do przecenienia.

W aspekcie prawnym działania służbowe notariusza zmierzają do zabezpieczenia pewności obrotu prawnego, a w konsekwencji również ładu prawnego. Natomiast w aspekcie społecznym niezmiernie cenne jest postrzeganie notariusza przez wiele podmiotów prawa jako podstawowego źródła wiedzy o aktualnym stanie prawnym. Często jest określanie przedstawicieli tego zawodu jako „prawników pierwszego kontaktu” nie tylko dla wielu obywateli naszego kraju, ale również dla licznych podmiotów prawa handlowego, pomimo że coraz bardziej powszechnym zjawiskiem staje się dysponowanie przez te podmioty profesjonalną obsługą prawną (radca prawny, adwokat).

Niemniej jednak coraz częściej da się zaobserwować stan zagubienia stron czynności w gąszczu nierzadko niezrozumiałych tekstów aktów prawnych. Zdezorientowane strony czynności notarialnej w zetknięciu z ogromem prawodawstwa niejednokrotnie nie są w stanie dokonać interpretacji przepisów prawnych. Powyższe fakty pozostają chyba wystarczającym asumptem do kreowania służb prawnych, głównie o charakterze doradczym. Dlatego też coraz częściej również rola notariusza przy dokonywaniu powierzonych mu czynności wykracza poza zwykłą kontrolę formalną ważności aktu notarialnego. Częstokroć pełni on funkcje edukacyjne. W istocie często zachowanie notariusza polega na pewnego rodzaju doradztwie przy wyborze właściwych klauzul, jakie winny znaleźć się w umowie spółki, akcie założycielskim czy statucie, w zależności od złożoności sytuacji. W konsekwencji notariusz jest osobą współredagującą ów tekst, wdraża w życie udzielone „rady” z zachowaniem bezstronności i obiektywizmu.

Żeby sprostać potrzebom wynikającym z ewolucji funkcji notariusza w powierzonych mu czynnościach, pojawia się konieczność dysponowania szerokimi kompetencjami, z czym wiąże się stałe podnoszenie kwalifikacji w celu utrzymania wykształcenia na wysokim poziomie oraz zdobywania niezbędnego doświadczenia. Wymuszone jest to m.in. pozostawaniem przez przedstawicieli tegoż zawodu społecznie najbardziej dostępnymi prawnikami, również w aspekcie finansowym. Informacji prawnych udzielają oni bezpłatnie, a jednocześnie w sposób fachowy. Jest to istotny aspekt funkcjonowania notariatu, kształtujący tym samym jego ogólny wizerunek.

Prowadzenie kontroli i służba informacyjna to tylko niektóre ze współczesnych sztanदारowych ról notariusza, który odgrywa zaiste zasadniczą rolę w sferze prewencyjnego działania wymiaru sprawiedliwości – to on właśnie decyduje o możliwości sporządzenia aktu notarialnego o określonej treści.

Zgodnie z normą wynikającą z art. 80 § 3 pr. not., notariusz winien poinformować strony dokonywanej czynności notarialnej o aspektach prawnych składanych zapewnień i oświadczeń, tj. upewnić się co do świadomości stron w zakresie skutków prawnych wywoływanych tą czynnością. Jego celem jest stworzenie warunków do podjęcia przez stronę czynności decyzji o jej dokonaniu w sposób świadomy¹². Obowiązek ten uaktualni się przy dokonywaniu *de facto* każdej czynności notarialnej. Do realizacji ustawowego obowiązku niewątpliwie konieczne jest poznanie przez notariusza rzeczywistego zamiaru stron oraz ich oczekiwań w zakresie osiągnięcia pożądanego stanu prawnego w następstwie dokonanej czynności. W przypadku istnienia wielu możliwości prawnych prowadzących do osiągnięcia przez strony oczekiwanego skutku prawnego, jego zadaniem jest przedstawienie tych możliwości oraz wskazanie skutków każdej z nich, a tym samym ustalenie tej właściwszej – tzn. odpowiadającej słusznym interesom stron¹³.

---

¹² Tak słusznie D. Sałajczyk [w:] *Prawo o notariacie. Komentarz. Wzory aktów notarialnych i poświadczeń*, red. W. Gonet, Warszawa 2022, s. 439.

¹³ Jako przykład przywołać można choćby sytuację związaną z podwyższeniem kapitału zakładowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Aby dopełnić formalności

Wyjaśnienia dotyczyć winny dokonywanej czynności, w tym także informacji w zakresie udziału notariusza w zgromadzeniu czy też samego obowiązku protokolowania obrad.

Jeśli chodzi o wyjaśnienia dotyczące projektowanych uchwał, to notariusz może ich udzielać wyłącznie od strony formalnoprawnej, jak np. o wynikach głosowania, sposobach głosowania, w tym jawności czy tajności.

Ewentualne nieporozumienia w zakresie przedmiotowego obowiązku notariusza wynikać mogą z trudności interpretacyjnej ustalenia normatywnej treści przepisu art. 80 § 3 pr. not. Ustawodawca nie określa w nim granic wyjaśnień, do których notariusz jest zobowiązany, poprzestając jedynie na stwierdzeniu, że mogą one dotyczyć „dokonywanej czynności notarialnej”. Jak należy ów niedookreślony zwrot rozumieć?

W piśmiennictwie prezentuje się dwa sposoby wykładni tego zwrotu¹⁴ – w ujęciu węższym i szerszym. Przy zastosowaniu węższej interpretacji – niezbędne wyjaśnienia winny dotyczyć wyłącznie sporządzanej czynności notarialnej, lecz nieograniczającej się wyłącznie do warunków formalnych wyznaczonych przez prawodawcę w ustawie – Prawo o notariacie. Nie dopuszcza się więc udzielania jakiegokolwiek „porady” niezwiązanej bezpośrednio z dokonywaną czynnością. Szersza wykładnia zakłada natomiast, że niezbędne wyjaśnienia dotyczyć mogą nie tylko sfery prawnej, w tym skutków czynności, ale również tzw. sfery gospodarczej stron (np. stosunków majątkowych).

---

proceduralnych związanych z tą czynnością, niezbędne jest złożenie przez udziałowca oświadczenia o objęciu nowo utworzonych udziałów w spółce. Może być ono zawarte albo w akcie notarialnym obejmującym uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego podjętą przez zgromadzenie wspólników, albo w odrębnym dokumencie (akcie notarialnym) zawierającym takie oświadczenie. Rolą notariusza będzie więc, stosownie do okoliczności w konkretnej sprawie, poinformowanie stron czynności o istniejących możliwościach prawnych oraz o ich skutkach (np. o praktyce przyjętej przez sąd rejestrowy na danym obszarze lub o skutkach finansowych).

¹⁴ Zob. Z. Basak, *Z zagadnień odpowiedzialności cywilnej notariuszy*, „Rejent” 1992/7–8, s. 48 i przywołana tam literatura.